

KAKO NAPIŠEMO DOŽIVLJAJSKI SPIS?

KORAKI PO FS:

1. UČENCI V PARU DOBIJO 2 PRIMERA DOŽIVLJAJSKEGA SPISA. Po branju oblikujemo prve kriterije.

Npr.: - pišemo o preteklem dogodku,
- pišemo o tem, kar se je zares zgodilo (si ne izmišljujemo),
- pišemo o tem, kako smo se počutili (vključimo čutila).

2. NA PRIMERIH PODČRTAJO, KJE SO VKLJUČENA DOŽIVETJA, OBČUTKI.

3. PREBEREMO NAVODILA, KAKO NAPIŠEMO DOŽIVLJAJSKI SPIS.

4. UČENJE POSAMEZNIH DELOV DOŽIVLJAJSKEGA SPISA:

Kakšen je dober naslov?

Kakšen je dober uvod?

Kako se razlikujeta zapis doživljanja in opis?

Kakšen je dober zaključek?

5. ZAPIS KRITERIJEV DOBREGA DOŽIVLJAJSKEGA SPISA:

- a) Kriteriji zapisa,
- b) kriteriji doživljajskega spisa,
- c.) kriteriji govornega nastopa.

6. USTNO TVORJENJE DOŽIVLJAJSKEGA SPISA - s sošolcem, preverjanje razumevanja kriterijev, povratna informacija sošolca.

7. PISANJE DOŽIVLJAJSKEGA SPISA (povratna informacija učiteljice), branje spisov, podajanje povratne informacije ...

8. SAMOSTOJNI ZAPIS IN IZBOLJŠAVE - označimo, kaj naj ohranijo, kaj naj izboljšajo in kaj naj spremenijo.

9. VAJA, VAJA, VAJA ...

10. BESEDILO SE NAUČIM PRIPOVEDOVATI.

Nepozaben dan na morju

Lani poleti, nekega vročega julijskega dne, smo se z družino odpravili na enodnevni izlet na morje v Izolo. Bilo je sobotno jutro, ko smo se, polni pričakovanj, spakirali v avto, saj je bil to eden redkih dni, ko smo bili vsi prosti. Sonce je že zgodaj močno sijalo in napovedovalo lep in vroč dan. Nihče pa si ni predstavljal, da se bo ta običajen izlet spremenil v nepozabno dogodivščino.

Ko smo prispeli do obale, je bilo morje mirno, svetlo modro in v zraku je dišalo po soli. Postavili smo svoje brisače in komaj čakali, da se ohladimo v vodi. Moj mlajši brat Matej, ki je star šest let, je prvi skočil v morje. Vesel je bil, kot vedno, ko je bil blizu vode. Jaz pa sem se odločila, da ga bom spremljala, saj se mi je zdelo, da je voda zanj nekoliko pregloboka.

Medtem ko sva se plavala, se je nepričakovano zgodilo nekaj presenetljivega. Močan sunek vetra je premetal napihljivo blazino na kateri se je prej sončila moja sestra in jo začel hitro odnašati stran od obale. Vsi smo bili v šoku, saj se je blazina premikala z neverjetno hitrostjo. Ker je sestra plavala ob obali, ni mogla ujeti blazine, zato sem se odločila, da zaplavam za njo.

Plavala sem hitro, valovi pa so me občasno premetavali, vendar nisem obupala. Srce mi je razbijalo, ker sem se bala, da bom prepozna. Končno sem blazino dosegla tik pred tem, ko bi jo valovi odnesli še dlje. Oprijela sem se je in z zadnjimi močmi počasi plavala nazaj proti obali. Ko sem prišla nazaj, me je družina navdušeno pozdravila in smeh ter olajšanje sta napolnila zrak.

Preostanek dneva smo se sproščeno smejali dogodku in uživali v morju ter soncu. Čeprav se je vse začelo kot običajen izlet, je ta trenutek poskrbel, da je bil dan še bolj poseben. Naučila sem se, kako hitro se lahko zgodi nekaj nepričakovanega in kako pomembno je, da ostaneš miren in pogumen, tudi ko gre kaj narobe.

Kako napišemo doživljajski spis?

Pisanje doživljajskega spisa je kot pripovedovanje zgodbe o nečem, kar si doživel in čutil. Gre za to, da dogodek opišeš tako, da si bralec lahko predstavlja, kaj se je zgodilo in kako si se ti ob tem počutil. Koraki pisanja:

1. Izberi dogodek, ki ti je pomemben (in je zanimiv).

Najprej izberi nekaj, kar si res doživel. To je lahko tvoj izlet, počitnice, praznovanje rojstnega dne, zanimiv dan v šoli, športna tekma, ipd. Pomembno je, da ti je dogodek ostal v spominu in si ob njem nekaj posebnega občutil.

2. Uvod – KDAJ, KJE, KAJ in KOMU se je dogodek zgodil

V uvodu na kratko povej: kdaj, kje, kaj in komu se je dogodek zgodil. Zakaj je bil ta trenutek poseben? Na primer: „Bilo je sredi poletja, ko smo z družino šli na izlet v hribe. Sonce je žgalo, a bili smo polni navdušenja, ker smo končno prišli do slapov.“

3. Jedro – opiši, kaj se je dogajalo. Vključi občutke in čustva.

Zdaj je čas, da opišeš, kaj si doživel. Pomembno je, da ne napišeš samo dejstev, ampak vključuješ tudi, kako si se ob tem počutil, kaj si videl, slišal, vonjal ali otipal. Na primer: „Ko smo prišli do slapov, sem slišal mogočen šum vode, ki je padala v kristalno čist tolmun. Voda je bila tako mrzla, da so mi noge kar zmrznile, a osvežujoč občutek je bil neverjeten.“

Uporabi čutila – kako si doživel svet okoli sebe?

Da bo spis bolj zanimiv, uporabi besede, ki opisujejo, kaj si videl, slišal, vonjal, okusil ali občutil. To bo pomagalo, da si bralec lažje predstavlja tvoj dogodek. Na primer: „Voda je bila ledena, a ko sem zaprl oči, sem čutil sončne žarke, ki so me prijetno grel. V zraku je bil vonj po borovcih, okoli mene pa so se lesketale kapljice vode, kot bi plesale v soncu.“

Dodaj svoja čustva, misli – kako si se počutil?

Pomemben del doživljajskega spisa so tvoji občutki. Opiši, kako si se počutil med dogodkom. Si bil vesel, prestrašen, navdušen? Na primer: „Ko sem skočil v vodo, sem najprej začutil hlad, a kmalu me je prevzel občutek svobode. Smejal sem se na ves glas in počutil sem se, kot da lahko premagam vse!“

4. Zaključek – kako se je dogodek končal? (povzetek, nauk, misel)

V zaključku spisa povej, kako se je dogodek končal. Lahko dodaš še kakšno misel o tem, kaj ti je dogodek pomenil. Na primer: „Na poti nazaj sem bil utrujen, a neizmerno srečen. Ta dan mi bo ostal v spominu, ker sem premagal svoj strah pred mrzlo vodo in se imel nepozabno.“

KAKŠEN JE DOBER NASLOV DOŽIVLJAJSKEGA SPISA? - VAJA

Dober naslov doživljajskega spisa naj bi pritegnil pozornost in nakazoval na glavno temo ali dogodek, ki ga opisuješ. Naj bo kratek, a hkrati dovolj zanimiv, da bralca vzbudi radovednost.

Preberite naslove za opis istega dogodka.

Bolelo me je, ko sem stopil na ježka

Ježek

Na morju

Skriti ježek

Ježeve bodice

Kopanje sem končal na urgenci

Obisk

Bolečina

Nepričakovane bodice

Boleče kopanje

Pod kamnom se je skrival ježek

Bodice v nogah so me bolele

V paru se pogovorita:

1. **Kateri naslovi so najboljši in zakaj?**
2. **Kateri naslov je najslabši in zakaj?**
3. **Kateri naslovi so si podobni in po čem?**

Vse naslove razvrsti v **3 stolpce**. V vsakega vpiši tiste, ki so si **podobni**.

Zgoraj napiši kriterij, ki pove, **kaj imajo skupnega**.

KAKŠEN JE DOBER UVOD DOŽIVLJAJSKEGA SPISA? - VAJA

Dober uvod doživljajskega spisa mora takoj pritegniti pozornost bralca in ga pripraviti na dogodek, ki ga bo opisal. Uvod naj vključuje informacije o tem, **kaj se je zgodilo, kje in kdaj se je dogodek odvijal in kdo je sodeloval**. Poleg tega lahko že v uvodu nakažeš, da se bo zgodilo nekaj posebnega ali nepričakovanega, da bo bralec želel izvedeti več.

Elementi dobrega uvoda:

Jasno predstavi dogodek – Kaj se je zgodilo in kje.

Povzemi čas – Kdaj se je dogodek zgodil.

Navedba udeležencev – Kdo je sodeloval.

Namigi na dogajanje – Namig, da se bo zgodilo nekaj zanimivega, s čimer vzbudiš radovednost.

Primer dobrega uvoda:

"Prejšnji vikend, nekega vročega julijskega popoldneva, smo se s prijatelji odpravili na planinski pohod v Kamniško-Savinjske Alpe. Bil je popoln dan za raziskovanje narave – sonce je sijalo z jasnega neba, in zrak je bil svež. Nihče pa si ni predstavljal, da se bo naš miren pohod kmalu spremenil v pravo pustolovščino, polno presenečenj in izzivov."

Ta uvod predstavi čas, kraj, udeležence in situacijo, hkrati pa bralcu da občutek, da se bo zgodilo nekaj zanimivega, zaradi česar želi brati naprej.

Kakšna je dobra uvodna poved?

UVODNA POVED	KAJ JE ZNJO NAROBE	KAKŠNA BI MORALA BITI
Bilo je nekoč, pred davnimi časi.		
Nekoč sem letel v raketi, ko sem zagledal neznan planet.		
Pred tremi leti sem bil s prijateljem.		
Nekega sončnega ponedeljka sem prečkal našo ulico.		

Pobarvaj z rumeno najboljšo uvodno poved in pojasni, zakaj je najboljša.

UVOD	Podčrtaj, kaj že IMA	Napiši, kaj še MANJKA	Prepiši, kar JE NAJBOLJŠE V TEJ POVEDI
Na svetel pomladni večer sem se odpravil ven. Takšni večeri so mi zelo pri srcu. Zatopil sem se v svoje misli, da ne bi videl slona, če bi ga srečal.	KAJ se je zgodilo KOMU se je zgodilo KDAJ se je zgodilo KJE se je zgodilo		
Kot vsako nedeljo, sva se z bratom prav počasi premikala proti trgovini. Tistega dne je rahlo pršilo, zato je bilo ozračje sivo.	KAJ se je zgodilo KOMU se je zgodilo KDAJ se je zgodilo KJE se je zgodilo		
Konec letošnjega poletja sem s svojim razigranim psom Lumpijem hitela k babici Tonki. Nestrpno sva vlekla drug drugega po pločniku natrpane domžalske ceste.	KAJ se je zgodilo KOMU se je zgodilo KDAJ se je zgodilo KJE se je zgodilo		

Nadaljuj uvod tako, da napišeš obogatene povedi, ki imajo:

- vse potrebne podatke (kdo, kdaj, kje, kaj)
- opis s čim več čutili (kar si videl, kar si slišal, kar si vohal, kar si okušal, kar si čutil na koži)
- svoje misli (kaj si razmišljal)
- svoja čustva, občutke (strah, veselje, presenečenje, sram, pogum, moč, navdušenje, žalost . . .)

Nekega prevročega avgustovskega popoldne sem _____

Bilo je zadnjo nedeljo v septembru pred dvema letoma, ko sva _____

Zgodilo se nam je lansko leto, na prvi šolski dan, ko smo se peš odpravili v šolo.

Povedala bom zgodbo o tem,

Primer je povzet po primeru dobre prakse Kristine Ferel - Inštitut Begrejt

KAKO OPIS SPREMENIMO V DOŽIVETJE? - VAJA

Ko pišemo opise, jih lahko spremenimo v doživetje, če se potrudimo in uporabimo svojo domišljijo ter opišemo stvari tako, da si jih lahko predstavljamo in začutimo.

To lahko storimo tako, da:

Uporabimo čutila

Pomislite, kako nekaj izgleda, kakšen je občutek, kako diši ali kakšen zvok oddaja. Na primer, namesto da rečemo samo "cvet", lahko rečemo: "Rožnati cvet diši sladko kot med, njegove mehke cvetne liste čutim pod prsti, veter pa jih nežno premika." Tako si lažje predstavljamo, kot da bi to res doživeli!

Uporabimo svojih pet čutov:

Vid: Opišite barve, oblike in velikosti. "Roža je bila živo rdeča z nežnimi listi."

Sluh: Kakšni zvoki so okoli vas? "Listje je šumelo v vetru kot nežno šepetanje."

Vonj: Kakšni vonji so v zraku? "Kuhinja je dišala po sveže pečenih piškotih."

Okus: Če nekaj jeste ali pijete, kakšnega okusa je? "Limona je bila tako kislá, da sem se namrščil."

Dotik: Kako nekaj občutite na koži? "Pesek pod nogami je bil topel in mehak."

Dodajte čustva

Povejte, kako se počutite ali kako se počutijo vaši liki.

"Bil sem tako vesel, da sem skoraj poskočil od navdušenja!"

"Medtem ko je sonce počasi izginjalo za hribom, sem čutila prijetno toplino in mir."

Uporabite primerjave

Primerjajte stvari z drugimi, da si jih lažje predstavljamo. "Njene oči so bile modre kot poletno nebo."

Lahko primerjate stvari z nečim, kar že poznamo, da si lažje predstavljamo. Namesto da rečete samo "voda je čista", lahko napišete: "Voda je bila tako čista kot steklo, v njej so se videli oblaki na nebu." Tako bo tisti, ki bere, takoj razumel, kako izgleda voda.

Povejte zgodbo

Namesto da samo naštevate, povežite opise v zgodbo. "Ko sem stopil v gozd, so me obdali visoki drevesi, katerih veje so se raztezale kot ogromne roke." "V tišini gozdov je ptica tiho zažvižgala, kot bi želela poklicati svoje prijatelje, in veter je šepetal skrivnosti med drevesi." Zgodba nas popelje v opisani svet.

Uporabite zanimive besede

Namesto običajnih besed uporabite bolj slikovite. Namesto "hodil sem počasi" lahko rečete "pikradel sem se tiho kot miš". Bolje kot da rečemo "drevo je veliko", lahko rečemo: "Drevo je tako visoko, da se zdi, kot da sega do neba." Tako opis postane bolj živ in razburljiv.

Vključite gibanje

Opisi so bolj živi, če vključimo gibanje. Namesto da rečemo, da je morje "veliko", lahko rečemo: "Valovi so se nežno zibali in pljuskali ob obalo, kot bi plesali svoj počasen ples." To pomaga, da si lažje predstavljamo, kako se stvari gibljejo.

Vprašajte se "Kaj če?"

Dodajte domišljijo! "Kaj če bi lahko govoril z živalmi? Kako bi izgledal svet?"

Bodite ustvarjalni

Ni pravil, ko gre za domišljijo. Pustite, da vaša ustvarjalnost zasije!

Včeraj smo se ob osmih zjutraj zbrali pred šolo. Nadelo smo si odsevne jopiče in čelade. Razvrstili smo se v tri skupine in nato pričeli z vožnjo.

S čelado sem se počutila kot Marsovec. Niti malo nisem izgledala kot punca, ki bi bila lahko komu všeč. Imela sem preveliko kolo, zato me je bilo ves čas strah, da bom padla.

S kolesom zapelješ do točke vidljivosti. Potem se prepričaj, ali je cesta prosta. Če je prosta, lahko zapelješ na cesto, če ni, pa počakaš.

Iztegnil sem levo roko in se spomnil, da sem pozabil pogledati na levo. Hitro sem pogledal levo in upal, da učiteljica ni opazila. Na moje presenečenje sem zaslišal močan glas: »Stoj!«

Groza! Ko sem pogledal v levo, je sošolec pred mano zavrl. Kar naenkrat je bil preblizu. Zavrl sem tudi jaz, a je bilo prepozno. Počilo je. Za trenutek nisem nič videl in nič slišal.

Učiteljica nas je pohvalila, zato sem imela res dober občutek o svoji vožnji. Razmišljala sem, kako bom doma pokazala, kaj znam. Takrat so zacvilile avtomobilske zavore.

V čem je glavna razlika med opisovanjem in doživljajskim pripovedovanjem?

Primer je povzet po primeru dobre prakse Kristine Ferel - Inštitut Begrejt

OPIS SPREMENI V DOŽIVLJAJ.

Babica se je spotaknila in padla po stopnicah.

Predolgo sem spal, zato sem zamudil.

Balon se je odvezal, odneslo ga je v nebo.

KAKŠEN JE DOBER ZAKLJUČEK DOŽIVLJAJSKEGA SPISA?

Dober zaključek doživljajskega spisa naj povzame tvoje občutke ob dogodku in bralcu pusti vtis, da je zgodba zaključena. V zaključku se lahko vrneš k temu, kar si doživel, in izraziš, kaj ti je ta izkušnja pomenila. Lahko izraziš, kaj si se iz dogodka naučil, ali dodaš misel, ki povezuje celotno zgodbo.

Ključni elementi dobrega zaključka:

Povzetek doživetja – Na kratko povzemite, kaj se je zgodilo.

Osebni vtisi – Kako se počutiš zdaj, ko je dogodek končan?

Lekcija ali nauk – Kaj si se naučil iz te izkušnje?

Občutek zaključka – Zgodbo zaključi tako, da ne pušča odprtih vprašanj.

Primer dobrega zaključka:

"Ko smo se na koncu dneva vrnili domov, smo bili utrujeni, a zadovoljni. Kljub nevihti in nepričakovanim izzivom smo skupaj premagali vse ovire. Ta dan me je naučil, da se nepričakovane situacije lahko spremenijo v najlepše spomine, če jih sprejmemo s pogumom in dobro voljo. To bo zagotovo izkušnja, ki je ne bom nikoli pozabil."

VSEBINSKI KRITERIJI DOŽIVLJAJSKEGA SPISA

1. Pripovedujem o svojem enkratnem dogodku.
2. Pripovedujem o preteklosti (sem se ustrašil, smo se veselili).
3. Dogodke nizam v pravem časovnem zaporedju.
4. Zapis razdelim na tri dele, ki imajo vsak svojo vsebino:
 - uvod: na kratko napišem, kaj se je zgodilo, komu, kdaj in kje ;
 - jedro: podrobneje predstavim, kaj vse se je zgodilo, potek dogodka;
 - zaključek: povzamem bistvo ali izrazim svoje mnenje o dogodku.
5. Večinoma pišem o tem, kaj sem občutil, o čem sem razmišljal, kaj sem opazil.
6. Pazim na pravopisne napake.

UČNA POT (PROCESNI KRITERIJI)

1. Naredim načrt, o čem bom pisal (miselni vzorec).
2. Uredim podatke (označi v miselnem vzorcu, kaj bo v uvodu, kaj bo v zaključku).
3. Zapišem besedilo v povedih.
4. Popravim besedilo (lahko večkrat).
5. Prepišem popravljeno besedilo.
6. Večkrat preberem in si zapomnim besedilo.
7. Izvedem poskusni govorni nastop ali več poskusnih nastopov.
8. Izvedem zaključni govorni nastop.

KRITERIJI GOVORNEGA NASTOPA

1. Stojim pred poslušalci in jih gledam (ali malo nad njihovimi glavami).
2. Govorim razločno.
3. Govorim sproščeno in naravno.
4. Govorim ustrezno glasno in živo, ne prehitro.
5. Govorim prosto (ne berem besedila, lahko pogledam, če imam težave).
6. Govorim v zbornem jeziku.
7. Držim se odmerjenega časa.

Rešitev:

Bolelo me je, ko sem stopil na ježka

Ježek

Na morju

Skriti ježek

Ježeve bodice

Kopanje sem končal na urgenci

Obisk

Bolečina

Nepričakovane bodice

Boleče kopanje

Pod kamnom se je skrival ježek

Bodice v nogah so me bolele

V paru se pogovorita:

1. Kateri naslovi so najboljši in zakaj?
2. Kateri naslov je najslabši in zakaj?
3. Kateri naslovi so si podobni in po čem?

Vse naslove razvrsti v **3 stolpce**. V vsakega vpiši tiste, ki so si **podobni**.

Zgoraj napiši kriterij, ki pove, **kaj imajo skupnega**.

POVE PREMALO	NAPOVE VSEBINO, A NE RAZKRIJE PREVEČ	POVE PREVEČ (razkrije skrivnost)
Ježek Obisk Najslabši naslov Bolečina Najboljši naslov	Na morju □ Skriti ježek Ježeve bodice Nepričakovane bodice Boleče kopanje	Pod kamnom se je skrival ježek Bodice v nogah so me bolele Kopanje sem končal na urgenci Bolelo me je, ko sem stopil na ježka

Primer je povzet po primeru dobre prakse Kristine Ferel - Inštitut Begrejt

Še nekaj primerov dobrih naslovov: Nepričakovano srečanje v gozdu, Nevihta, ki nas je presenetila, Pustolovščina ob jezeru, Tek za izgubljeno blazino, Vzpon v meglo in dež, Dan, ko sem premagal strah, Nepozaben dan v gorah, Skrivnosti starega gradu, Sonce, veter in skriti slap, Izgubljeni v mestnem labirintu ...